

Strategii ale politeții în discursul televizual românesc actual.

Invitat – Gigi Căciuleanu¹

Luminița Hoarță Cărașu
Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”
lumicarausu@yahoo.com

Pentru a cita acest articol: Hoarță Cărașu, Luminița, 2022, „Strategii ale politeții în discursul televizual românesc actual. Invitat – Gigi Căciuleanu”. *Romanian Studies Today*. VI, p. 37-66.

Abstract: **The motivation** for choosing the theme is based on the insufficient number of studies that analyze, exclusively, the strategies of negative and positive politeness, based on a corpus that includes cultural TV shows, such as talk-shows and television debates. **The purpose** of our study is to identify, inventory and analyze the main strategies of negative and positive politeness, because the cultural shows at which we stop provide the necessary material in terms of the analysis of the way and frequency in/ with which these strategies are used in the two television “genres”, talk-show and TV debate. Regarding **the corpus**, our study will analyze, from the perspective of the strategies of politeness that occur in discourse, four television shows that are part of the TV discourse and which have as a common element the guest of the show, Gigi Căciuleanu, a Romanian choreographer and dancer from the Diaspora: 1. the talk-show within the TV show *Garantat 100%* (moderator Cătălin Ștefănescu); 2. the TV debates *Nocturne* (moderator Marina Constantinescu) - TV shows included in Luminița Hoarță Cărașu (coordinator), *Corpus de limbă română vorbită actuală nedialectală*, “Alexandru Ioan Cuza” University

¹ Studiul de față a fost publicat, în limba franceză, cu unele modificări, sub titlul *Stratégies de la politesse dans le discours télévisuel roumain actuel*, în Revista de Analiză a Discursului ANADISS, Nr. 33 (I)/2022, p. 148-165.

Publishing House, Iași, 2013 (CLRVAN 2013: 244-251; 239-244); 3. the TV debate *Brandu' lu' Chinezu* (moderator Cristian China Birta); 4. the TV debate *Cap de afiș* (moderator and producer Andreea Știliuc). The last two TV debates are transcribed according to the transcription conventions mentioned in *Corpus de limbă română vorbită actuală nedialectală* (see *supra*) (CLRVAN 2013: 11).

Keywords: strategies, negative and positive politeness, television “genres”, TV discourse.

1. Introducere

1.1. Tema

Tema analizei din cadrul studiului nostru vizează strategiile politeții pozitive și negative în cadrul discursului televizual românesc actual, în emisiunile cu specific cultural. Ca în orice tip de discurs oral, organizat sub forma dialogului, și în discursul televizual, în emisiunile TV de tip talk-show și dezbateri televizată (interacțiune mediată controlată) cu specific cultural, în cadrul schimburilor comunicative dintre participanții prezenți la interacțiunea verbală în curs, sunt utilizate de către protagoniștii conversației respective diverse *strategii ale politeții lingvistice*.

1.2. Motivația alegerii temei

Motivația alegerii temei constă în numărul insuficient de studii care analizează strategiile politeții pe baza unui corpus care include emisiuni TV cu specific cultural, de tip talk-show și dezbateri televizată. Amintim, însă, lucrări în care alte tipuri de talk-show sau dezbateri televizată s-au bucurat de atenție, în cadrul literaturii românești de specialitate, precum și studii care se raportează la un specific românesc al politeții: Ionescu Ruxăndoiu 1999, 2003, 2007; Vasilescu 2007; Radu 2010; Roventă Frumușani 2004 etc. În concluziile articolului de față (vei *infra*, 4.), ne propunem să evidențiem particularitățile discursului din cadrul emisiunilor TV cu specific cultural, din perspectiva strategiilor politeții pozitive și negative, dar și diferențele dintre talk-show-ul/dezbateri culturală și alte tipuri de talk-show/dezbateri. Vom scoate în evidență și diferențele între stilurile comunicative ale moderatorilor emisiunilor culturale de televiziune propuse spre analiză, din perspectiva politeții lingvistice, dar și diferențele care apar în concretizarea strategiilor politeții, dacă invitatul este din diaspora, și nu român care trăiește în România.

1.3. Scopul

Scopul studiului nostru este identificarea și analiza *strategiilor politeții* în cadrul discursului televizual românesc actual, în emisiunile cu specific cultural.

1.4. Metodele

Referitor la metodele utilizate în studiul nostru, afirmăm că *metoda* folosită este cea a *analizei calitative pe baza unui corpus*: „rezultat al unei operațiuni complexe, de *deconstrucție* și de *reconstrucție*, corpusurile, în special cele de mare întindere, permit, mai ales grație lecturilor de tip *reticular* ce devin posibile prin aplicarea instrumentelor de analiză informatizată, o revalorizare a noțiunilor centrale în analiza discursului: *discurs(ivitate)* și *text(ualitate)*” (Nagy 2015: s.v. *corpus*). Definiția corpusului la care se face trimitere, în literatura de specialitate, este cea de „colecție de date lingvistice selecționate și organizate după criterii lingvistice explicite pentru a servi ca eșantion de limbă” (Nagy 2015: s.v. *corpus*). Este o evidență faptul că, în analiza discursului, „corpusul ilustrează, în mod necesar, articularea dintre texte, dintre text și discurs, dintre discurs și instituție (spațiul social generând moduri de enunțare specifice)” (Nagy 2015: s.v. *corpus*).

1.5. Corpus

În privința *corpusului*, studiul nostru analizează, din perspectiva *strategiilor politeții lingvistice* ocurente în discurs, patru emisiuni de televiziune cu specific cultural care se înscriu în așa-numitul discurs televizual și care au ca element comun invitatul emisiunii, Gigi Căciuleanu, coregraf și dansator renumit: 1. talk-show-ul din cadrul emisiunii televizate *Garantat 100%* (moderator Cătălin Ștefănescu); 2. dezbateră televizată *Nocturne* (moderator Marina Constantinescu), emisiuni de televiziune incluse în CLRVAN 2013: 239-244, 244-251²; 3. dezbateră televizată *Brandu' lu' Chinezu* (moderator Cristian China Birta); 4. dezbateră televizată *Cap de afiș* (moderator și realizator Andreea Știliuc). Am transcris ultimele două debateri televizate după convențiile de transcriere

² Un studiu despre talk-show-ul din cadrul emisiunii televizate *Garantat 100%* (moderator Cătălin Ștefănescu) a fost publicat, anterior, sub titlul *Interacțiunea mediată controlată. Comportamentul comunicativ al interlocutorilor în talk-show-ul românesc actual (invitați – români din diasporă)* (Hoarță Cărașu 2011a: 65-88), iar un alt studiu referitor la dezbateră televizată *Nocturne* (moderator Marina Constantinescu) a fost publicat, anterior, sub titlul *Un tip de interacțiune mediată controlată. Dezbateră televizată românească actuală*, (Hoarță Cărașu 2011b: 56-63). Cele două studii includ analiza din mai multe perspective a celor două emisiuni de televiziune, dar nu includ, exclusiv, o analiză pragmalingvistică a strategiilor politeții utilizate.

preluate din CLRVAN 2013: 11 (vezi Anexa 1 și Anexa 2)³. Ne oprim la patru emisiuni TV care au același invitat, deoarece Gigi Căciuleanu este un dansator și un coregraf renumit, numit de către Cristian China Birta, unul dintre moderatorii emisiunilor TV analizate, „un om care este în sine un spectacol” (vezi Anexa 1). De altfel, Andreea Știliuc, una dintre moderatoarele, își prezintă invitatul, făcând referire la patru caracteristici ale personalității sale: *emoție, energie, forță și vulnerabilitate* (vezi Anexa 2).

2. Cadru teoretic

2.1. Conceptul de politețe lingvistică

În privința politeții, se consideră, în literatura de specialitate, că este necesară o distincție între *politețe 1*, pe de o parte, și *politețe 2*, pe de altă parte. Astfel, politețea 1 corespunde „varietaților moduri în care comportamentul politic este perceput și discutat de către membrii grupurilor socioculturale” (t.n.) (Watts et al. 1992: 3). Politețea 2, pe de altă parte, este „un construct teoretic, un termen despre teoria referitoare la comportamentul social și utilizarea limbii” (t.n.) (Watts et al. 1992: 3) sau „o noțiune mai tehnică care poate doar să aibă o valoare în legătură cu o teorie generală a interacțiunii sociale” (t.n.) (Eelen 2014 <https://ereader.perlego.com/1/book/1558910/4> [08.02.2023]). Există, cu alte cuvinte, politețea 1, o perspectiva generală asupra politeții „fundamental *prescriptivă*”, aceasta fiind înțeleasă ca „un set de norme sociale – variabil de la o comunitate la alta - din care decurg reguli practice de comportament – inclusiv reguli privind comportamentul lingvistic – pentru membrii fiecărei comunități considerate” (Ionescu Ruxăndoiu 2003: 65-66).

Politețea 2 include politețea ca fenomen *lingvistic* pertinent. Se consideră că, „în accepție pragmatică, politețea desemnează ansamblul strategiilor

³ Un studiu referitor la interacțiunea mediată controlată *Brandu' lu' Chinezu* (moderator Cristian China Birta) este publicat sub titlul *Discursul televizual românesc actual. Particularități pragmatice. Emisiunea Brandu' lu' Chinezu, moderator Cristian China Birta, invitat Gigi Căciuleanu* (Hoarță Cărăușu 2020: 192-207), iar un alt studiu despre dezbaterea televizată *Cap de afiș* (moderator și realizator Andreea Știliuc) este publicat sub titlul *Particularități pragmatice ale dezbaterii televizate Cap de afiș, moderator și realizator Andreea Știliuc, invitat Gigi Căciuleanu* (Hoarță Cărăușu 2017: 69-81). Cele două studii nu includ analiza din punctul de vedere al *strategiilor politeții* utilizate de către actanții comunicării prezente în cadrul dezbaterilor televizate amintite. Referitor la *mărcile pragmatice de contact*, într-un corpus identic cu cel al studiului de față, vezi Luminița Hoarță Cărăușu, *Mărci pragmatice de contact în discursul televizual românesc actual*, în *Meridian critic*, Număr special (vol. 38), 2022, p. 149-180.

comunicative care guvernează comportamentul interacțional al indivizilor, ansamblul opțiunilor comunicative de care dispun vorbitorii pentru a menține relații armonioase în societate” (Vasilescu 2007: 147). La sfârșitul anilor 1970, s-a dezvoltat un nou domeniu de investigație, mai ales, grație lingviștilor Penelope Brown și St. C. Levinson (Brown, Levinson 1978,1987).

Sistemul elaborat de către Brown și Levinson reprezintă, în materie de politețe lingvistică, „cadru teoretic cel mai elaborat, productiv și celebru” (t.n.) (Kerbrat Orecchioni 1996: 51). Optăm pentru aplicarea teoriei modelului Brown, Levinson (Brown, Levinson 1978,1987), deoarece studiul în cauză reprezintă, în opinia cercetătorilor, „cea mai coerentă teorie pragmatică a politeției” (Ionescu Ruxăndoiu 2003: 73), noțiunea de politețe fiind înțeleasă, în acest sistem, ca „partea pragmaticii lingvistice cuprinzând toate aspectele discursului care sunt generate de reguli și a căror funcție este de a păstra caracterul armonios al relației interpersonale” (t.n.) (Kerbrat Orecchioni 1996: 51). Astfel, încă de la apariția teoriei politeției a lui Brown și Levinson, „politețea a devenit o preocupare de bază a pragmaticii, generând un număr mare de studii teoretice și empirice” (Radu 2010: 64). În continuare, ne vom referi, exclusiv, la politețea 2, *politețea lingvistică*.

Considerăm necesară clarificarea noțiunilor de *politețe pozitivă* și *politețe negativă*, existând un conflict între dorința locutorului de a avea „un „teritoriu” comun cu interlocutorul” (t.n.) (Brown, Levinson 1978,1987: 117), pe de o parte, și dorința de a adopta „o atitudine pesimistă”, strategie a politeții negative concretizată în utilizarea „mărcilor de distanțare socială” (t.n.) (Brown, Levinson 1978,1987: 173-175).

Se consideră, chiar, că politețea negativă și cea pozitivă „sunt mutual exclusive, fapt pus în evidență și de natura antitetică a unora dintre strategiile de bază ale acestora” (Ionescu Ruxăndoiu 2003: 84). S-a afirmat, în acest sens, că „pragmatica politeției” menține „o stare de echilibru relativ și totdeauna precar între protecția de sine și menajarea celuilalt” (Roventza Frumușani 2004: 47). Cu alte cuvinte, politețea pozitivă și cea negativă „sunt mutual exclusive” (Ionescu Ruxăndoiu 2003: 84), însă ambele intervin „pentru a instaura și menține armonia în cadrul relației interpersonale” (Roventza Frumușani 2004: 49). Altfel spus, „teoriile politeției sunt centrate pe felul în care strategiile comunicaționale sunt folosite pentru a promova sau a menține armonia socială în cadrul interacțiunii” (Radu 2010: 58).

Referitor la specificul politeției în cultura română, se consideră, în literatura de specialitate românească, că „funcționează un sistem al politeției ierarhice cu următoarele trăsături: relații ierarhice (modelate de putere și distanță) bine marcate, preocupare pentru imaginea publică și pentru protejarea imaginii personale, activități intense de negociere a relației și a imaginii publice, adaptarea strategiilor apropiării/distanțării în funcție de gradul de intimitate al relației

interpersonale și de percepere a interlocutorului ca aparținând grupului, sau, dimpotrivă, ca fiind exterior grupului” (Vasilescu 2007: 148).

2.1.A. *Politețea pozitivă*

Printre principalele strategii ale acestui tip de politețe, sunt amintite, în studiul lui Brown, Levinson (Brown, Levinson 1978,1987):

Strategia 1: „formularea unor constatări despre interlocutor, referitor la: interesele, dorințele, necesitățile, bunurile sale („Dumnezeule, ți-ai tăiat părul!; Ce vază frumoasă este aceasta!”) (t.n.) (Brown, Levinson 1978,1987: 103);

Strategia 2: „interes, aprobare, simpatie exagerată pentru interlocutor („Ce grădină fantastică ai!”) (t.n.) (Brown, Levinson 1978,1987: 104);

Strategia 3: „intensificarea interesului acordat interlocutorului prin intensificarea interesului asupra propriei contribuții la conversație, situând interlocutorul în mijlocul evenimentelor discutate” (t.n.) (Brown, Levinson 1978,1987: 106);

Strategia 4: „utilizarea mărcilor de identitate în grup, de exemplu, *prietene, scumpo, iubito, băieți* etc.” (t.n.) (Brown, Levinson 1978,1987: 107). Există, cu alte cuvinte, „anumite *formule de adresare*, utilizate între membrii unui grup social, incluzând nume generice și termeni ai adresării, cum ar fi: *camarade, amice, prietene, scumpo, dragă, iubito, mamă, frate, soră, drăguțo, băieți, tipilor* etc. („Aici, *prietene*, am păstrat acest loc pentru un alt prieten al meu, care n-a venit; Ajută-mă cu geanta asta, vrei *dragă?*; Adu-mi rufe tale murdare să ți le spal, *scumpule!*” (t.n.) (Goody 1998: 113).

Strategia 5: „căutarea acordului cu interlocutorul, prin alegerea unor subiecte „sigure” de conversație” (t.n.) (Brown, Levinson 1978,1987: 112);

Strategia 6: „evitarea dezacordului” (t.n.) (Brown, Levinson 1978,1987: 113);

Strategia 7: „presupunerea/afirmarea existenței unui „teritoriu” comun cu interlocutorul” (t.n.) (Brown, Levinson 1978,1987: 117);

Strategia 8: „gluma (aceasta se bazează pe cunoștințe și valori comune ale protagoniștilor comunicării)” (t.n.) (Brown, Levinson 1978,1987: 124);

Strategia 9: „admiterea ideii unei colaborări între locutor și interlocutor” (t.n.) (Brown, Levinson 1978,1987: 125);

Strategia 10: „oferte și promisiuni (chiar dacă sunt false, ofertele și promisiunile demonstrează intențiile bune ale locutorului în satisfacerea dorințelor interlocutorului)” (t.n.) (Brown, Levinson 1978,1987: 125);

Strategia 11: „oferirea de cadouri interlocutorului (bunuri materiale, simpatie, înțelegere, cooperare)” (t.n.) (Brown, Levinson 1978,1987: 129).

În opoziție cu opinia lui Brown și Levinson (Brown, Levinson 1978,1987), „care reduc politețea la forma sa negativă (având o concepție excesiv pesimistă și o perspectivă „paranoică” referitor la politețea în cadrul interacțiunii comunicative, reprezentând individul în societate ca o ființă aflată sub amenințarea permanentă a

FTA)” (Kerbrat Orecchioni 1996: 54), Catherine Kerbrat-Orecchioni este de părere că „trebuie să luăm în considerație și anumite acte de vorbire care pot fi „valorizante” pentru aspectele politeții, cum ar fi: complimentele, actele de mulțumire și promisiunea (politețea pozitivă)” (t.n.) (Kerbrat Orecchioni 1996: 54). Lingvistica în discuție propune, în acest sens, un termen suplimentar, care să desemneze „partea pozitivă a FTA”, și anume, „anti-FTA” sau „FFA” (*Face Flattering Acts*) (Kerbrat Orecchioni 1996: 54).

2.1.B. Politețea negativă

Cea mai bună modalitate de a fi politicos este cea de a evita a comite un act care ar risca să fie amenințător pentru fața destinatarului (critică, reproș etc.). În acest sens, sunt utilizate mai multe strategii ale politeții negative, enumerate în literatura de specialitate, și anume:

Strategia 1: „adresarea, în mod convențional, indirectă către interlocutor” (t.n.) (Brown, Levinson 1978,1987: 132), Brown și Levinson insistând asupra legăturii dintre politețe și universalitatea actelor de vorbire indirecte, de tipul: „Ai putea, te rog, să-mi dai sarea?” (t.n.) (Brown, Levinson 1978,1987: 133), dar și asupra interzicerii existenței oricăror presupuneri referitoare la persoana interlocutorului (Brown, Levinson 1978,1987: 144);

Strategia 2: „întrebarea în locul constrângerii interlocutorului” (t.n.) (Brown, Levinson 1978,1987: 145, 172): „Ai vrea să împrumuți haina mea, din moment ce ninge afară?” (t.n.) (Brown, Levinson 1978,1987: 170);

Strategia 3: „adoptarea unei atitudini pesimiste”, strategie concretizată în utilizarea „mărcilor de distanțare socială” (t.n.) (Brown, Levinson 1978,1987: 173-175);

Strategia 4: „adresarea deferentă”, manifestată prin „cele mai vizibile intruziuni ale factorilor sociali în structura limbajului” (t.n.) (Brown, Levinson 1978,1987: 178-179);

Strategia 5: „scuza”, prin scuza „vorbitorul putând indica reticența lui în a afecta fața negativă a interlocutorului” (t.n.) (Brown, Levinson 1978,1987: 187);

Strategia 6: „impersonalizarea discursului locutorului” prin „utilizarea verbelor impersonale și a construcțiilor pasive” (t.n.) (Brown, Levinson 1978,1987: 192-194);

Strategia 7: „utilizarea întrebărilor retorice (De unde aș fi putut să știu?; Ce-aș putea să spun?” (t.n.) (Brown, Levinson 1978,1987: 223).

2.2. Talk-show versus dezbatere televizată

În literatura de specialitate (Charaudeau, Ghiglione 1997: 77), s-a făcut distincție între *talk-show*, pe de o parte și *dezbaterea televizată*, pe de altă parte. Astfel,

talk-show-ul presupune „discuții amabile de salon, fără asperități și fără profunzime” (Nel: 1990: 23), reprezentând „un duel oratoric opunând unul sau mai mulți locutori unei persoane (sau mai multor persoane), în prezența (sau nu) unui public în studio, sub responsabilitatea unui moderator” (t.n.) (Nel: 1990: 24). Talk-show-ul este „o formă de interacțiune verbală organizată cu scopul de a scoate în evidență un conflict sau o dramă umană, sub diferite configurații, în strânsă legătură cu o temă-pretext, implicând un dispozitiv televizual”, corespunzând unei „*puneri în spectacol* a cuvântului menit să servească un tratament sensibil, emoțional al celor două forme de dezordine umană: conflictele între indivizi și dramele intime ale persoanei, cu scopul «revelației eului»” (t.n.) (Charaudeau, Ghiglione 1997: 81). Talk-show-ul utilizează „un melanj de genuri (interviuri, varietăți, muzică, reportaje, anchete) pentru a dezamorsa tensiunea dramatică și a distra atât publicul din sală, cât și telespectatorii” (t.n.) (Charaudeau, Ghiglione 1997: 80).

Dezbaterea televizată este „o formă de interacțiune verbală organizată cu scopul de a scoate în evidență *adevărul*, oricare ar fi configurația sa, în legătură cu o temă problematizată, implicând un dispozitiv televizual” (t.n.) (Charaudeau, Ghiglione 1997: 81). *Dezbaterea televizată* corespunde, în alți termeni, „*punerii în scenă* a cuvântului menit să «descopere adevărul»” (t.n.) (Charaudeau, Ghiglione 1997: 81).

Reținem dintre *punctele de contact* ale acestor două „genuri” de discurs televizual faptul că atât talk-show-ul, cât și *dezbaterea televizată* reprezintă *forme de interacțiune verbală*, dar și faptul că, în ambele tipuri de emisiuni TV, *locutorii se adresează*, în același timp, *persoanelor de față și publicului* prezent în studio, dar și *telespectatorilor*, sub responsabilitatea unui *moderator*. Avându-se în vedere distincția dintre *interacțiunea directă* (înregistrare a unei conversații față în față) și *interacțiunea mediată* (înregistrare prin intermediul unui mijloc de comunicare: TV, radio, telefon), ambele tipuri de emisiuni TV includ interacțiune *mediată*, dar și interacțiune *controlată* de către un moderator.

Între *particularitățile care diferențiază* emisiunile TV de tip talk-show și *dezbateri televizate* evidențiate, în cadrul literaturii de specialitate, menționăm faptul că, pe de o parte, talk-show-ul presupune *discuții fără profunzime*, utilizând un *melanj de genuri*, pentru a *distra* publicul din sală și telespectatorii, în timp ce, pe de altă parte, *dezbateri televizate* este interacțiunea verbală care are ca scop *scoaterea în evidență a adevărului*, în legătură cu o temă problematizată. Vom urmări cum anume *punctele de contact și particularități distinctive* ale acestor două tipuri de discurs televizual influențează utilizarea *strategiilor politeții* în cadrul lor.

3. Strategii ale politeții în discursul televizual românesc actual

3.A. Strategii ale politeții pozitive în discursul televizual românesc actual

3.A.1. Prezentarea invitatului (invitațiilor) la începutul emisiunii: complimente și mulțumiri

Talk-show-ul include „interacțiuni verbale mediate”, reprezentând, alături de dezbaterile parlamentare, conversațiile curente și dezbaterile științifice tipuri de „interacțiune verbală dialogică” (Radu 2010: 148). Una dintre strategiile politeții pozitive este „oferirea de cadouri interlocutorului (bunuri materiale, simpatie, înțelegere, cooperare)” (t.n.) (Brown, Levinson 1978,1987: 129), cu alte cuvinte „formularea unor constatări despre interlocutor, referitor la: interesele, dorințele, necesitățile, bunurile sale” (t.n.) (Brown, Levinson 1978,1987: 103). În această direcție aparținând politeții pozitive se înscrie maniera în care Cătălin Ștefănescu, moderatorul și realizatorul talk-show-ului propus spre analiză, începându-și discursul cu „formule de salut apropiate” (Vasilescu 2007: 163), își prezintă invitații:

- (1) „CȘ: salutare. salutare la toată lumea ↑ bine v-am regăsit la garantat sută la sută. vă invit din nou ↑ la o călătorie prin povești frumoase despre oameni ↑ ++ cărți ↑ ++ filme ↑ ++ muzici ↑ ++ și spectacole. +++ și ca să n-o mai lungesc ↑ + vă propun să vedeți ↑ + ce vă oferim azi ↑ + la garantat sută la sută. (fundal sonor muzical) *cunoscutul coregraf și dansator gigi căciuleanu* ↓ + *împreună cu* ↑ + *răzvan penescu* ↓ + *creatorul fenomenului linternet* ↑ + sînt invitații primei părți ai emisiunii de azi. ++ continuăm seria taxi driver. + în seara asta ↑ + avem ocazia ↑ + să vedem din nou ↑ + <F românia din taxi>. împreună cu mircea bogdan ↑ + un taximetrist care nu se sfiește să recite versuri ↑ + și să recomande lecturile sale din copilărie. +++ la arhivele garantat sută la sută ↑ + îl vedem pe nea Petru Armean. + un țăran care și-a construit un pian ↑ + și care-și invită consătenii la seri ↑ + de <F mozart>. +++ invitații părții a doua a emisiunii ↑ + sînt membrii excelentului grup byron. + la rubrica mari români ↑ + ne vom aminti de dinu lipati. + iar la final ↑ + ca de obicei ↑ + ascultăm cântarea oferită de prietenii și colegii din trupa de muzică de la garantat sută la sută. +++ (fundal sonor muzical) *un mare coregraf și dansator* ↓ + *plecat din românia cu mulți ani în urmă* ↑ + *acum conduce baletul național din chile* ↑ +++ *predă cursuri la paris* ↑ + *scrie minunat* ↑ + *montează spectacole în europa și în america de sud.* +++ *pe de altă parte* ↓ ++ *un om care nu și-a trîmbițat pasiunea* ↑ + *și-a pus-o la lucru în slujba ideilor în care crede. reușind să construiască o admirabilă instituție culturală.* + *e vorba despre linternet.* ++ *aceștia sînt primii doi*

invitați ai emisiunii de azi. ++ DOAMNELOR ȘI DOMNILOR ↑ ++ să le spunem bun venit la garantat sută la sută ↑ ++ domnilor gigi căciuleanu și răzvan penescu. (aplauze) (fundal sonor muzical) da. bună seara ↑ GC: bună seara.” (CLRVAN 2013: 246).

În cadrul dezbaterilor televizate se vorbește despre un anumit specific, și anume, despre faptul că „în dezbaterile televizate, în general, participanții nu sunt persoane apropiate, iar distanța dintre ei este mare. Ei pot aparține aceluiași grupuri sociale, însă gradul de intimitate dintre ei este redus.” (Radu 2010: 148). De asemenea, dezbaterile televizate este interacțiunea verbală care are ca scop scoaterea în evidență a adevărului, în legătură cu o temă problematizată (vezi supra, 2.2.) Politețea pozitivă presupune „interes, aprobare, simpatie exagerată pentru interlocutor” (t.n.) (Brown, Levinson 1978,1987: 104), dar implică și „presupunerea/afirmarea existenței unui „teritoriu” comun cu interlocutorul” (t.n.) (Brown, Levinson 1978,1987: 117). Se înscrie, astfel, în politețea pozitivă modul în care Marina Constantinescu, moderatorul și realizatorul dezbaterii televizate *Nocturne*, își prezintă, la începutul emisiunii, invitatul, cu sobrietate și făcând o plecăciune în fața Maestrului:

- (2) „MC: Doar despre dans ↑ + teatru ↑ și muzică ↑ ++ în istoria culturii ↑ +++
 ă ↑ ++ într-un SPAȚIU ↑ ++ pe care încercăm să-l refacem acum ↑ ++
 magic ↑ + spiritual ↑ ++ într-un ↑ + spațiu al creației pure ↓ autentice ↑ +
 de un devotament ↑ + EXTRAORDINAR. NOCTURNE de la teatrul
 ȚĂNDĂRICĂ. +++ de-a lungul timpului ↑ am avut șansa ca-n studioul ↓
 + nocturnelor ↑ + să-i avem ↓ + fie pe miriam răducanu ↑ + fie pe johnny
 răducanu. ++ UN ELEMENT ↑ + lipsea din acest trio ↑ + spiritual ↑ +
 din acest trio față de care ↓ + de fapt ↑ +++ încerc să m-apropii ↑ +++
 cu mintea și cu sufletul ↑ ++ de câte ori creăm ceva la nocturnele
 noastre. ++ GIGI CĂCIULEANU. ++ anii au trecut ↑ ++ și probabil ↑ + c-
 așa a fost să fie ca ACUM ↓ ++ în acest moment ↑ + să fie și gigi
 căciuleanu cu noi împreună ↑ ++ ca să refacem în această cutie magică ↑
 ++ gândul ↑ + pentru care această emisiune se numește NOCTURNE. +++
 mă bucur foarte mult că ↑ +++ ÎN SFÂRȘIT ↑ ++ în sfârșit ↑ ă ↑ +++
 refacem ceva din ceea ce spuneam mai devreme. +++ ă ↑ ++ vă mulțumesc
 c-ați acceptat invitația noastră ↑ ++ și ↑ ++ ă ↑ ++ mărturisesc că ↑ +++
 această întâlnire nu este deloc lipsită de emoție ↑ ++ pentru c-așa cum vă
 spuneam ↑ +++ v-aștept de mult. ++ și NOCTURNELE noastre aveau
 nevoie de gigi căciuleanu. ++ de mintea lui ↓ ++ atât de vie și de
 deschisă. +++ ă ↑ ++ am să-ncep foarte ex abrupto. +++ unul din lucrurile
 ↓ +++ care m-a impresionat întotdeauna ↑ + la dumneavoastră ↑ + este ↑
 +++recunoștința ↑ ++ pe care-o aveți față de un ↑ ++ mare artist ↑ +++ un
 ă ↑ ++ mare spirit ↑ ++ un om VIU ↑ + deschis la tot ceea ce înseamnă

mişcare ↑ + teatru ↑ + la ce este VIU ȘI ADEVĂRAT. ++ pe-acest pământ. ++ sînteți printre pușinii artiști ↑ + și personalități ↑ + care nu ezită ↑ + și caută motiv ↑ + și prilej ↑ + să aducă mulțumirile lui față de miriam răducanu. +++este un lucru care ↑ ++ mărturisesc ↑ + este tot mai rar ↑ + în lumea noastră. +++ această REVERENȚĂ. +++ pe care cineva o face în fața maestrului. +++ ă ↑ +++ miriam îmi spunea să nu suferi că nu sînt nici eu acolo ↑ + pentru că gigi este prelungirea mea. +++cine este miriam ↑ ++ răducanu PAPA cum îi spunem cu toții ↑ +++ pentru gigi căciuleanu ↑ +++ cel de ASTĂZI.” (CLRVAN 2013: 241-242).

Una dintre emisiunile propuse spre analiză (vezi Anexa 1) începe cu o prezentare elogioasă a dansatorului și coregrafului Gigi Căciuleanu făcută de către moderatorul emisiunii, Cristian China Birta: „un om care este în sine un spectacol”, spune el despre Gigi Căciuleanu, utilizând o strategie a *politejii pozitive*, care presupune „interes, aprobare, simpatie exagerată pentru interlocutor” (t.n.) (Brown, Levinson 1978,1987: 104). Se înscrie, astfel, în politețea pozitivă, maniera în care moderatorul dezbaterii televizate în discuție își prezintă, la începutul emisiunii, invitatul, simțindu-se aproape „strivit” de personalitatea dansatorului și coregrafului renumit. Ni se creează impresia că Gigi Căciuleanu este asimilat străinilor de către Cristian China Birta, deoarece coregraful trăiește, de mulți ani, în diaspora, conducând baletul național din Chile și predând cursuri la Paris. Din acest motiv, moderatorul emisiunii folosește strategii ale politejii dictate de „inegalitatea de putere” determinată de „statutul in-group/out-group”, manifestată prin „învestirea străinului cu putere și adoptarea unor strategii ale politejii pozitive: a fi interesat de satisfacerea nevoilor sale, a-l face să se simtă bine” (Vasilescu 2007: 149). De asemenea, există opinia, în literatura de specialitate, că diferența de putere este indusă, în societatea românească contemporană, „de poziția socială a interlocutorilor”, considerându-se că „persoanele instruite, educate, care au profesii considerate „de prestigiu”, care ocupă poziții sociale percepute ca importante sunt percepute ca persoane influente, dominante” (Vasilescu 2007: 154):

- (3) „CCB: a dansat pe scenă cu maya plisetskaya ↑ + pina bausch ↑ sau miriam răducanu ↑ + a dansat la teatrul balșoi din moscova ↑ + are propria lui companie de teatru ↑ + dans ↑ + la paris ↑ + și până de curând a condus baletul național din chile. ++ un om care este <Î ÎN SINE> un spectacol ↑ ++ gigi căciuleanu ↑ ++ o ediție eveniment ↑ ++ <Î IMEDIAT> la brandu' lu' chinezu.” (vezi Anexa 1).

În ordinea firească a lucrurilor, dezbateră televizată *Cap de afiș* începe cu utilizarea de către moderatoarea și realizatoarea ei, Andreea Știliuc, a *mărcilor politejii pozitive*, tip de politețe care reflectă „admiterea ideii unei colaborări între

locutor și interlocutor” (t.n.) (Brown, Levinson 1978,1987: 125). Astfel, Andreea Știliuc folosește, la începutul interacțiunii mediate controlate la care facem referire (de tip dezbatere televizată), una dintre strategiile acestui tip de politețe care se referă la „interes, aprobare, simpatie exagerată pentru interlocutor” (t.n.) (Brown, Levinson 1978,1987: 104). Reprezintă, deci, o *marcă a politeții pozitive*, modul în care moderatoarea își prezintă invitatul, făcând referire la patru caracteristici ale personalității sale: *emoție, energie, forță și vulnerabilitate*:

- (4) „AȘ: domnule gigi căciuleanu ↑ + + am avut șansa ↑ ca în ultimele săptămâni ↑ + să văd cum se construiește ↑ + spectacolul imagine all the people ↑ + + și simt că aici în ↑ + + sala mare a teatrului vasilie alecsandri din iași ↑ + <Î PARCĂ> fiecare atom ↑ + ă ↑ + respiră emoția dumneavoastră ↑ + energia dumneavoastră ↑ + forța dumneavoastră ↑ dar și vulnerabilitatea dumneavoastră.” (vezi Anexa 2).

3.A.2. Utilizarea glumelor

O altă strategie care se înscrie în politețea pozitivă este *utilizarea glumelor*. Această strategie este formulată de către Brown și Levinson astfel: „gluma (aceasta se bazează pe cunoștințe și valori comune ale protagoniștilor comunicării)” (t.n.) (Brown, Levinson 1978,1987: 124). Glumele se înscriu în umorul verbal. Vorbind despre evaluarea umorului verbal, și făcând distincție între „umor (fenomen antropologic general) și comic (categorie estetică)”, Rodica Zafiu oferă o definiție a umorului verbal: „umorul verbal poate fi definit prin intenția și/sau capacitatea de a produce enunțuri care să provoace o anumită reacție caracteristică (un tip de emoție/manifestarea prin râs)” (Zafiu 2007: 497). Datorită faptului că una dintre particularitățile emisiunilor TV de tip talk-show este aceea că talk-show-ul presupune discuții fără profunzime, utilizând un melanj de genuri, pentru a distra publicul din sală și telespectatorii (vezi *supra* 2.2.), Cătălin Ștefănescu utilizează o glumă de tip „umor de scenariu” (Zafiu 2007: 500), atunci când vorbește, încadrând o povestire în conversație despre un moment hazliu petrecut la lansarea cărții lui Gigi Căciuleanu, *Vând volume vectori*. Cu alte cuvinte, Cătălin Ștefănescu manifestă „predilecție pentru narativitate ca formă de constituire a unui univers comun de discurs cât mai extins” (Vasilescu 2007: 158). Acesta se adresează invitaților utilizând prenumele acestora (indicând, posibil, prietenia cu aceștia), folosind, totodată, pronumele personal de persoana a II-a singular în adresare, manifestare comunicativă dictată de „moda actuală, a egalitarismului, care imită cultura americană” și care se manifestă prin „folosirea reciprocă a numelui mic în adresare, folosirea de către ambii interlocutori, indiferent de statut, a pronumelui personal de persoana a II-a singular, folosirea unor formule de salut colocviale” (Vasilescu 2007: 155):

- (5) „CȘ: gigi căciuleanu a vorbit foarte frumos la lansare ↑ ++ a fost lume foarte multă ↑ ++ și la un moment dat ↑ ++ o doamnă din ↑ ++ PRIMUL rând ↑ +++ după ce-a ASCULTAT ↑ ++ cu RĂBDARE ↑ ++ gigi a explicat ↑ a ↑ +++ a vorbit foarte mult despre corp ↓ + despre dans ↑ + despre faptu' că ↑ ++ aici nu avem un manual de dans ↑ +++ și la un moment dat ↑ + doamna foarte liniștită ↑ ++ a-ntrebat așa. +++ i-a zis. domnule căciuleanu ↓ ++ cartea asta a dumneavoastră despre masaj +++ ă ↑ +++ ce mișcări ar trebui să fac eu? ++ pentru că sufăr. ++ am reumatism ↑ ++ am ↑
GC: (râde) am mișcat o etajeră ↑ ++ și mă doare mâna.
CȘ: exact. ++ ă ↑ și am reumatism. ++ gigi ↑ + când se-ntâmplă momente din astea ↑ + dezarmezi?” (CLRVAN 2013: 250-251).

Comparativ cu alte emisiuni de televiziune la care a fost invitat Gigi Căciuleanu și pe care le-am transcris și analizat din perspectivă pragmatică (Hoarță Căraușu 2011a; Hoarță Căraușu 2011b), emisiuni în care moderatorii introduceau, rareori, în discurs glume, în emisiunea *Brandu' lu' Chinezu* pe care o analizăm (vezi Anexa 1), trăsătura pertinentă a discursului moderatorului, Cristian China Birta, este *umorul*, intervențiile sale conversaționale fiind presărate, continuu, cu glume, umorul reprezentând o strategie a *politejii pozitive*, știindu-se că „râsul complice și umorul sunt modalități de accentuare a colaborării comunicative” (Vasilescu 2007: 159):

- (6) „CCB: „încep emisiunea pe un ton foarte solemn ↑ ++ dar și foarte bucuros în același timp. ++ pentru că-n seara asta ↑ ++ am un invitat ↑ (face gestul OK) +++ a colaborat cu maya plisetskaya ↑ + a ↑ + cu pina bausch ↑ ++ a fost aplaudat la teatrul balșoi din moscova ↑ ++ frate ↑ ++ teatrul balșoi din moscova ↑ +++ a fost de ↑ + până de curând ↑ ++ directorul companiei naționale de balet din chile ↑ ++ și aș adăuga ↑ ++ cu de la mine putere ↑ + bineînțeles ↑ ++ pe lista de realizări ↑ ++ că nu știu de ce a acceptat să vină în emisiunea noastră ↑ ++ domnu' gigi căciuleanu ↑ + mulțumesc <Î TARE> mult ↑ ++ pântru prezența-n emisiune ↑ +++ sunt foarte onorat să vă cunosc ↑ +++ mai ales că ↑ ++ dar și în același timp intimidat ↑ ++ pentru că v-am văzut făcând repetiții. și ↑ ++ sunteți acel profesor ↑
GC: sunt [rău.
CCB: extrem] de simpatic dar foarte rău ↑ + da?” (vezi Anexa 1);

- (7) „CCB: pentru că emisiunea se numește brandu' lu' chinezul ↑ ++ î ↑ ++ brandu' dumneavoastră ↑ + are particula <Î GIGI>. +++ sună destul de ciudat ↑ + totuși. + adică ↑ + vorbim de <Î DITAI> monstru' ↑ + în zona

de ↑ + *premiu* ↑ ++ *da* ↑ ++ *în artă* ↑ +++ *și vă numiți gigi.* explicați [de unde ↑ +

GC: asta] spunea și bunica ↑ + nu putea să-l sufere. ++ ce nume-i ăsta ↑ + gigi. ++ ea voia să mă cheme iura. ++ frumos. ++ iura ↑ ++ ă ↑ +++ gheorghe ↑ + în fond ↑ ++ da. ++ și mama a zis nu. ++ nu pe rusește. ++ orice ↑ + numai pe românește. ++ și-am rămas gigi.” (vezi Anexa 1).

Gigi Căciuleanu îl percepe pe Cristian China Birta, moderatorul emisiunii, ca încercând să fie și ca fiind, în primul rând, nostim, discursul său abundând în glume, și intră în jocul lui, în mod dezinvolt și cu spontaneitate:

(8) „GC: da. da. +++ *vă mulțumesc pentru gest.* (*face și el gestul OK, făcut, anterior, de către moderator*) +++

CCB: a fost foarte ↑ +++ l-am făcut bine sau trebuia ↑ ++

GC: nu. +++ a fost foarte bine făcut ↑ +++ puteați să-l țineți puțin mai lung ↑ ++ ca <Î SĂ-L VADĂ> toată lumea. (râde) +++” (vezi Anexa 1);

(9) „GC: *bunica-mi spunea goga.* ++ ceea ce nu-i mai frumos ↑ ++ tot atât de micuț e ↑ ++ deci ↑ +++ problema este că după aia vine și căciuleanu. + care-i foarte lung ↑ +++ care ↑ + *cu care-și fracturează limba* ↑ ++ toată lumea ↑ ++ francezii mai ales ↑ + care nu reușesc să-l spună ca lumea. ++ da. + și-atunci îmi spun gigi. + *ce face gigi?* ++ *dans?* + *nu.* ++ *face du jiji.* ++ așa-i spun ei. + deci mie-mi convine treaba asta pentru că-i scurt ↑ + e ca dalida ↑ ++ cine știe cum o chema pe dalida? ++ naiba știe. ++ da' era dalida. +++ și-atunci am rămas așa ↑ + *a devenit dintr-un mușunachi a devenit un fel de* ↑ ++ *î* ↑ ++ *două silabe* ↑ + *chinezești.* + *gi și gi.* +++ și ↑ ++ alea merg pe-nțelesul oricui ↑ + și îmi convin pentru că-i scurt când mă cheamă cineva ↑ ++ și nu pot să sufăr când mi se spune maestre ↑ ++ spuneți-mi gigi ↑ + că-i mai scurt.” (vezi Anexa 1).

Moderatorul emisiunii, Cristian China Birta, introduce, în continuare, în discurs o nouă glumă iar Gigi Căciuleanu răspunde la aceasta cu o alta:

(10) „CCB: *pot să vă spun maestre gigi?* ++ (râde)

GC: *nu. nu.* (râde). +++ *gigi maestre.* da. + așa.” (vezi Anexa 1).

O marcă a *politeții pozitive* care apare în discursul dezbaterii televizate *Cap de afiș*, pe care o analizăm din perspectiva strategiilor politeții utilizate, este *umorul*. Am subliniat, deja, (vezi *supra*) faptul că dezbateră televizată *Brandu' lu' Chinezu* (2.12.2013, Postul Look TV), al cărei moderator este Cristian China Birta, care-l are, în calitate de invitat, de asemenea, pe Gigi Căciuleanu, este o emisiune în care trăsătura pertinentă a discursului moderatorului este *umorul*,

intervențiile sale conversaționale fiind presărate, continuu, cu glume. (Hoardă Cărașu 2020: 192-207). Comparativ cu alte emisiuni de televiziune la care a fost invitat Gigi Căciuleanu și pe care le-am transcris și analizat, din perspectivă pragmatică (Hoardă Cărașu 2011a; Hoardă Cărașu 2011b), emisiuni în care moderatorii introduceau, rareori, în discurs glume, în emisiunea *Cap de afiș* pe care o propunem spre analiză (vezi Anexa 2), *glumele sunt făcute de către invitatul emisiunii, Gigi Căciuleanu, și nu de către moderatoarea acesteia, Andreea Știliuc*. Moderatoarea este mereu atentă la întrebările pe care le adresează, în mod sobru și lapidar, invitatului emisiunii și la răspunsurile ce încadrează diverse argumente ale invitatului, știindu-se faptul că, „în dezbateri, se regăsesc toate elementele unui discurs argumentativ”, argumentația având „un rol mai important datorită cadrului oficial în care se desfășoară aceste interacțiuni” (Radu 2010: 190). Reacția moderatoarei emisiunii la glumele lui Gigi Căciuleanu se situează la nivelul nonverbalului. Aceasta râde, așa cum se observă în exemplele (11), (12) și (13), râsul său fiind, ca și zâmbetul, o marcă a *politejii pozitive* și „o formă de menținere a armoniei în cadrul relației” (Vasilescu 2007: 154):

- (11) „AȘ: domnule gigi căciuleanu ↑ + + am avut șansa ↑ ca în ultimele săptămâni ↑ + să văd cum se construiește ↑ + spectacolul imagine all the people ↑ + + și simt că aici în ↑ ++ sala mare a teatrului vasile alecsandri din iași ↑ + <Î PARCĂ> fiecare atom ↑ + ă ↑ + respiră emoția dumneavoastră ↑ + energia dumneavoastră ↑ + forța dumneavoastră ↑ dar și vulnerabilitatea dumneavoastră.

GC: *și trăsneala*.

AȘ: (*râde*).” (vezi Anexa 2);

- (12) „AȘ: și cât ați stat aici la iași ↑ + ă ↑ + am văzut că ↑ + ați tras cu ochiul la multe spectacole ↑ + ne-am întâlnit chiar într-o lojă ↑ +

GC: da. da. da ↑ + + eu ador teatrul și ador opera ↑ + bineînțeles. + + pentru că ↑ + + + ă ↑ + + omul nu poate trăi numai cu ce face el. + + și am văzut spectacole foarte frumoase ↑ + + într-adevăr ↑ + + + ă ↑ + + + opera din iași ↑ + ce ↑ + cele două spectacole pe care le-am văzut ↑ + traviata și lucia ↑ + + di lammermoor ↑ + + ă ↑ + + + superb. + + de nivel mondial. + + de nivel ↑ + ă ↑ + + chiar internațional ↑ + + + nu numai clădirea ↑ + vreau să spun spectacolele ↑ + + ă ↑ + cântăreții ↑ + artiștii ↑ + am admirat baletul în lucia di lammermoor ↑ + + unde făceau ↑ + s-au integrat atât de bine acțiunii ↑ + atât de frumos i-a dirijat andrei șerban și i-a ↑ + i-a ↑ + + + pus în acțiune ↑ + c-aproape m-așteptam să cânte. + + să-nceapă să cânte. am fost și la spectacole de teatru ↑ + + ă ↑ + + + admir foarte mult actorii ↑ + + *ii admir pe cei cu care lucrez* ↑ + *cu toate că-i înjur și-i bat de dimineață până seara* ↑ + +

AȘ: (*râde*).” (vezi Anexa 2);

- (13) „GC: bunica s-a născut la sankt petersburg ↑ + + l-a cunoscut pe bunicul ↑ + + la varșovia ↑ + pentru că ↑ + + + ă ↑ + + + armatele țarului erau mereu peste tot atunci. + + adică erau ↑ + și în basarabia și în polonia ↑ + și s-au cunoscut acolo. + + și ↑ + + *bunicul care era român* ↑ *adică era basarabean* ↑ + *era moldovean*. + + + a luat-o pe bunica ↑ + a furat-o ↑ + AȘ: (râde).” (vezi Anexa 2).

3.A.3. Oferirea de cadouri moderatorului, spectatorilor și telespectatorilor

Și Gigi Căciuleanu se dovedește a fi politician cu realizatorul emisiunii, Cătălin Ștefănescu, atunci când îi mărturisește că ceea ce urmează să danseze în seara în care se desfășoară talk-show-ul analizat este un dans pe care l-a creat gândindu-se la realizatorul și moderatorul emisiunii, știind că acesta preferă muzica de jazz:

- (14) „GC: *vreau să spun că ăsta-i un dans care l-am făcut pentru cătălin ștefănescu*. + + ă ↑ + *în primu' rând pentru că este pe o muzică de jazz* ↑ + *foarte frumoasă* ↑ + *pe charlie parker* ↑ + și apoi pentru că-i propun o ↑ + *un exercițiu de STIL* ↑ + + + adică ↑ + așa cum ↑ ă ↑ + + ravel a inventat un concert pentru mâna stângă ↑ + la pian ↑ + + mâna mea stângă-i partea mea stângă ↑ și mâna mea dreaptă -i ↑ + toată ↑ + + tot corpu' meu ↑ + + partea ↑ mm ↑ + + dreaptă a corpului. deci am inventat ↑ + un dans ↑ + + ă ↑ numai cu partea dreaptă a corpului. + + braț și picior. + + + blocând celălalt în buzunar. + + + ceea ce-i greu pentru că nu ține cârma. (muzică. GC dansează)” (CLRVAN 2013: 249-250).

Politețea pozitivă, în cadrul emisiunilor de televiziune cu specific cultural, „se manifestă mai ales între interlocutori și public, ținta perfectă a politeții pozitive fiind publicul” (Militaru 2007: 410). În talk-show, „este necesar să interacționeze, cel puțin, trei instanțe cu statut diferit, și anume, instanța moderatorului, instanța invitatului/invitaților, la care se adaugă cea de a treia, instanța spectatorilor și telespectatorilor” (t.n.) (Schippel 2009: 137). Astfel, Cătălin Ștefănescu și cei doi invitați ai săi, respectând una dintre regulile emisiunii care încadrează una dintre strategiile politeții pozitive, și anume, „oferirea de cadouri interlocutorului (bunuri materiale, simpatie, înțelegere, cooperare)” (t.n.) (Brown, Levinson 1978, 1987: 129), își mărturisesc respectul, simpatia și solidaritatea față de publicul spectator și telespectator prin gestul de a-i oferi cadouri, reprezentând obiecte care au însemnat ceva fundamental în viața lor:

- (15) „CȘ: mulțumesc frumos pentru c-ați acceptat invitația noastră ↑ + + + ă ↑ + + să-ncep așa. + cu ce să-ncep? + + începem cu ↑ + + un lucru foarte important ↓ + + + înainte de a povesti cum v-ați cunoscut ↑ + și ca-n [xxx] ce legături vă leagă ↑ + + ă ↑ + + s-aflăm ↑ + ce fel de obiecte ați adus ↑ +

pentru că ↑ +++ *în noul format la garantat sută la sută* ↑ + *am zis că ne folosim într-un mod sublim de invitații din prima parte a emisiunii* ↑ + *domniile lor sînt rugate* ↑ + *să aducă* ↑ + *un obiect* ↓ + *o carte* ↑ + *un film* ↑ + *o muzică* ↑ ++ *ceva care la un moment dat* ↑ + *le-a schimbat viața.* + *și-a însemnat ceva fundamental în viața lor.* + *o operă de artă cu care se identifică* ↓ + *într-o formă sau alta.* +++ *ă* ↑ ++ *ce-ai adus gigi?*

GC: eu am adus un film ↑ + *pe care l-am văzut* ↑ + *când eram copil* ↑ + *și care m-a* ↑ + *m-a trăsnit la cap total.* +++ *am fost bolnav trei zile* ↑ + *literalmente am stat în pat* ↑ + *cu* ↑ + *cu temperatură* ↑ + *după ce-am văzut acest film* ↑ *la strada* ↓ *de felini.* +++ *așa.* ++ *deci asta este* ↑ *cred opera de artă care m-a* ↑ + *zguduît.* + *din temelii.”* (CLRVAN 2013: 246-247).

3.B. Strategii ale politeții negative în discursul televizual românesc actual

3.B.1. Strategia adresării deferente

În limba română, pronumele personal de politețe are forme pentru persoanele a doua și a treia, diferite „în funcție de gradul de reverență și de specificul situației de comunicare” (Irimia 1997: 109), fiind variabile în funcție de gen, număr și caz. Formulele de adresare deferentă sunt prezente în „societatea democratică a dialogului, libertății de opinie și expresie”, concretizându-se în „elemente de deferență minimă față de superiorii ierarhici (studenți față de profesori, de exemplu)” (Rovența Frumușani 2007: 47).

Specifică limbii române este utilizarea pronumelor de politețe de *persoana a treia* (*dumnealui, dumneaei, dumnealor*), pe lângă pronumele personale de politețe de *persoana a doua* (*dumneavoastră, dumneata*). Specific limbii române, de asemenea, în opinia diverșilor cercetători, este faptul că, în relațiile intracomunitare, apar forme specifice ale pronumelui de politețe: *matale* și *dumneata*, care „selectează persoana a II- a singular a verbului predicat” (Ionescu Ruxăndoiu 1999: 112). Aceste forme (*matale, dumneata*) sunt corelate cu „valori legate mai ales de vârsta superioară a destinatarului, dar și de poziția acestuia în interiorul sistemului de rudenie al comunității rurale respective” (Ionescu Ruxăndoiu 1999: 112). Se afirmă, de asemenea, în literatura de specialitate românească, referitor la specificul românesc al politeții, că „în comunitățile rurale, politețea negativă, a menținerii distanțelor”, vizează, în primul rând, „strategia deferenței față de receptor” (Ionescu Ruxăndoiu 1999: 110), concretizându-se, cel mai adesea, în folosirea „forme de persoana a doua plural a verbelor și a pronumelor personale”, asociată cu utilizarea pronumelui personal de politețe *dumneavoastră*, „care exprimă cel mai înalt grad de deferență” (Ionescu Ruxăndoiu 1999: 111). În textele dialectale, deferența este exprimată și prin faptul că „prenumele nu este niciodată folosit singur în discuțiile cu persoane mai în

vârstă”, fiind, în acest caz, precedat de „termeni de adresare specifici” (Ionescu Ruxăndoiu 1999: 112).

În limba română, în funcție de „comportamentul discursiv al pronumelui de politețe”, există trei grade de politețe (GALR 2005 I: 215):

1) politețe zero, „exprimată prin forme ale pronumelui personal propriuzis”: *dumnealui, dumneaei, dumneasa, dumnealor*;

2) politețea minimă: *dumneata (mata, matala); dânsul/dânsa*;

3) politețea maximă: *dumneavoastră, dumnealui/dumneaei, dumnealor* (GALR 2005 I: 215).

De asemenea, „locuțiunile *Domnia Sa* și *Domniile Lor*, considerate forme solemne, ceremonioase, intră tot mai mult în uzul curent al politeții” (GBLR 2010: 111).

Fiind „o manifestare particulară a raportului in-group/out-group”, „gradul scăzut de cunoaștere între interlocutori” determină următoarele caracteristici ale interacțiunii protagoniștilor: „manifestă reținere interacțională, folosesc forme ale pronumelor de politețe (*dumneavoastră*) și forma de persoana a II-a plural a verbelor” (Vasilescu 2007: 150). Am identificat, în talk-show-ul analizat, utilizarea pronumelui personal de politețe de persoana a treia *Domniile Lor*:

- (16) „CȘ: mulțumesc frumos pentru c-ați acceptat invitația noastră ↑ +++ ă ↑ ++ să-ncep așa. + cu ce să-ncep? ++ începem cu ↑ ++ un lucru foarte important ↓ +++ înainte de a povesti cum v-ați cunoscut ↑ + și ca-n [xxx] ce legături vă leagă ↑ ++ ă ↑ ++ s-aflăm ↑ + ce fel de obiecte ați adus ↑ + pentru că ↑ +++ în noul format la garantat sută la sută ↑ + am zis că ne folosim într-un mod sublim de invitații din prima parte a emisiunii ↑ + *domniile lor* sînt rugate ↑ + să aducă ↑ + un obiect ↓ + o carte ↑ + un film ↑ + o muzică ↑ ++ ceva care la un moment dat ↑ + le-a schimbat viața. + și-a însemnat ceva fundamental în viața lor. + o operă de artă cu care se identifică ↓ + într-o formă sau alta. +++ ă ↑ ++ ce-ai adus gigi?” (CLRVAN 2013: 246-247).

În dezbaterile televizate analizate, *Brandu' lu' Chinezu* și *Cap de afiș*, am identificat manifestarea „reținerii interacționale”, marcând „distanța discursivă” (Vasilescu 2007: 150) prin folosirea pronumelor personale de politețe de persoana a treia *dumneaei* și de persoana a doua *dumneavoastră*:

- (17) „GC: și-au plecat ↑ ă ↑ + + + au venit la bucurești ↑ + și-mi spunea întotdeauna cu mândrie ↑ + și c-o bucurie ↑ + + spunea ↑ + eu sunt româncă de două ori. + + + foarte frumos pentru cineva care vorbea numai moldovenește ↑ + + + eu ↑ + mic fiind ↑ + credeam că dânsa vorbește românește cu accent rusesc. ↑ + + dar ea vorbește cum se vorbea acolo ↑ + + așa vorbea. + + + și bunica ne citea tot felul de povești din biblie ↑ + + +

din ↑ + + științifico-fantastice ↑ + + îi plăceau acele lucruri deci ↑ + + + pe undeva ↑ + + pe noi copiii ne-a ↑ + + ne-a ↑ + + + ne-a fost un fel de televizor ↑ + + + nu exista televizor pe vremea aia. + + + deci seara ↑ + + + *dumneaei* ne citea ↑ + + și ne citea și ne vorbea [xxx] ne povestea istorii. ↑ + + era aproape ↑ + + nu știu cum să spun. + + + erau aproape ca niște istorii de aventuri. + + + [da” (vezi Anexa 2);

- (18) „CCB: *dumneavoastră* ați călătorit prin toată lumea asta. ++ în ↑ ++
GC: nu prin toată.
CCB: î ↑ ++ prin aproape toată lumea asta. ++ ă ↑ ++ lăsați-mă ↑ + nu mă faceți mai ↑ ++ adică pâ lângă cât am călătorit eu ↑ + *dumneavoastră* sunteți un ↑ ++ ca valiza aia pe care se pun etichete. + recent ați fost ↑ ++ să nu pronunț greșit ↑ + în Mășcăuți? ++ republica moldova ↑ +
GC: da.da.da. + da.” (vezi Anexa 1).

În dezbateră televizată *Nocturne*, am identificat utilizarea de către moderatoarea emisiunii, Marina Constantinescu, în întrebările scurte, adresate cu seriozitate, și în completările făcute intervenției precedente a invitatului, a formei de *persoana a doua plural a verbului*, cu scopul evidențierii distanței sociale între participanții la dezbateră televizată în cauză, al menajării feței sociale a invitatului, Gigi Căciuleanu:

- (19) „GC: și atunci la polarul ăla ↑ + se dădeau niște friște ↑ + niște niște ↑ + într-un fel de pahar și se dădea frișcă. +++ frișca aia afară mi se părea rea ↑ + rece ↑ + urâtă. + când o MÂNCAI ↑ + era de-o bunătate unică. +++ de-atunci ↑ + [simt că și dansul e la fel.
MC: a trebuit să *mâncați* ↑ + exact]. să *înghițiți* acest tip de dans ↑ + ca să ↑ + îi *simțiți* gustul și [tentația.” (CLRVAN 2013: 244);
- (20) „MC: a topit-o] ↑ + cum *spuneți*.
GC: exact.
MC: pe dinăuntru.
GC: pe dinăuntru. +++
MC: dar nu era oare ↑ +++ nu. ++ altceva vreau să vă-ntreb. ++ *credeți* că ↑ + acest ↑ + altfel de dans ↑ + se poate face ↑ + ă ↑ + fără să ai ↑ + pașii aceștia de + de studiu clasic? .” (CLRVAN 2013: 245).

4. Concluzii

Spre deosebire de dezbateră electorală, care reprezintă „un discurs de imagine”, „o subclasă de debateri politice mediatice”, caracterizată printr-un „scenariu mult

mai rigid decât al altor subgenuri discursive din aceeași clasă, având efecte coercitive puternice asupra participanților” (Ionescu Ruxăndoiu 2007: 240) și spre deosebire de „dezbateră politică «de societate» televizată” (Ionescu Ruxăndoiu 2007: 235), în care „cadrul de interacțiune este reprezentat de situații în general generatoare de conflict verbal”, fiind abordate „probleme politice, probleme de interes național sau probleme etice” (Radu 2010: 149), dezacordul verbal existent luând amploare sau diminuându-se „în funcție de tema sau subiectul emisiunii și de miza interacțiunii verbale pentru fiecare dintre interlocutori” (Radu 2010: 190), în cadrul **talk-show-ului/dezbaterii culturale**, regulile de desfășurare sunt relaxate, bazate pe colaborare în orice schimb de opinii și între toți participanții la dialog, atitudinea adoptată de către actanții interacțiunii verbale situându-se în zona cooperării. Talk-show-ul și dezbateră culturală reprezintă forme de interacțiune verbală în interiorul cărora locutorii se adresează, în același timp, interlocutorilor, dar și spectatorilor și telespectatorilor, sub responsabilitatea unui moderator (vezi *supra*, 2.2.), în prim plan situându-se, spre deosebire de celelalte tipuri de talk-show/dezbateră, componenta de spectacol menită să distreze spectatorii și telespectatorii (talk-show-ul cultural) sau să scoată în evidență adevărul, în legătură cu o temă problematizată (dezbateră culturală) (vezi *supra*, 2.2.). Talk-show-ul și dezbateră culturală, pe lângă componenta de spectacol, valoarea de divertisment, au și o valoare educațională, motiv pentru care au o audiență mare.

În lucrarea de față, am identificat pe corpus și analizat (analiză calitativă) **strategiile politetii pozitive și negative**, în cadrul discursului televizual românesc actual, în emisiunile cu specific cultural. În privința strategiilor politetii, spre deosebire de „dezbateră politică «de societate» televizată” (Ionescu Ruxăndoiu 2007: 235), în care sunt puțin frecvente strategiile politetii pozitive, apărând, cu prevalență, strategiile politetii negative (în special strategia „care reclamă folosirea unor mărci ale deferenței” (Ionescu Ruxăndoiu 2003: 85)), în talk-show-ul/dezbateră culturală apar atât mărci ale politetii pozitive, cât și ale politetii negative, chiar dacă sunt „mutual exclusive” (Ionescu Ruxăndoiu 2003: 84). Astfel, în talk-show-ul/dezbateră culturală, participanții la dialog își propun nu numai să nu afecteze, în nici un fel, fața celui cu care interacționează, exprimând distanțarea socială prin diverse mărci ale deferenței (vezi *infra*, 4.2.), dar și să admită existența unui „teritoriu” comun al locutorului și interlocutorului: „presupunerea/afirmarea existenței unui „teritoriu” comun cu interlocutorul” (t.n.) (Brown, Levinson 1978, 1987: 117).

4.1. Între strategiile politetii pozitive identificate și analizate, amintim:

4.1.a) *prezentarea invitatului (invitațiilor) la începutul emisiunii, utilizând complimente și mulțumiri* (vezi exemplele (1), (2), (3) și (4)): în cadrul emisiunilor propuse spre analiză, moderatorii încep cu o prezentare elogioasă a dansatorului și coregrafului Gigi Căciuleanu;

4.1.b) *utilizarea glumelor* (vezi exemplele (5), (6), (7), (8), (9), (10), (11), (12) și (13)): în emisiunile de televiziune analizate, trăsătura pertinentă a discursului este *umorul*, intervențiile conversaționale fiind presărate, adesea, cu glume, umorul reprezentând o strategie a *politeții pozitive*;

4.1.c) *oferirea de cadouri moderatorului, spectatorilor și telespectatorilor* (vezi exemplele (14) și (15)): de exemplu, Gigi Căciuleanu se dovedește a fi politician cu realizatorul emisiunii, Cătălin Ștefănescu, atunci când îi mărturisește că ceea ce urmează să danseze este un dans creat pentru Cătălin Ștefănescu. De asemenea, Cătălin Ștefănescu și cei doi invitați ai săi își mărturisesc respectul, simpatia și solidaritatea față de publicul spectator și telespectator prin gestul de a-i oferi cadouri.

Din perspectiva **strategiilor politeții pozitive** utilizate în emisiunile de televiziune analizate, observăm că, în talk-show-ul/dezbaterea culturală, cei doi moderatori, Cătălin Ștefănescu și Cristian China Birta, apelează la umor verbal, presărând discursul cu glume, trăsătură care reprezintă una dintre strategiile politeții pozitive: „gluma (aceasta se bazează pe cunoștințe și valori comune ale protagoniștilor comunicării)” (t.n.) (Brown, Levinson 1978,1987: 124). Spre deosebire de aceștia, cele două moderatoare, Marina Constantinescu și Andreea Știliuc, atente la întrebările pe care le adresează, în mod sobru și lapidar, invitatului emisiunii și completând, cu profesionalism, intervențiile anterioare ale invitatului (Marina Constantinescu), nu folosesc umorul verbal, reacționând nonverbal, prin „râs complice” (Vasilescu 2007: 159) la glumele invitatului emisiunii (Andreea Știliuc). Relaționăm această particularitate a discursului celor două moderatoare cu afirmația referitoare la una dintre caracteristicile discursului feminin, comparativ cu discursul masculin, și anume, aceea că „în general, femeile nu prea spun glume” (Ciubotaru 2012: 204).

Referitor la diferențele care apar în concretizarea strategiilor politeții pozitive, dacă invitatul este din diaspora, și nu român care trăiește în România, facem mențiunea că moderatorul dezbaterii culturale *Brandu' lu' Chinezu*, Cristian China Birta, fiind impresionat de personalitatea și realizările lui Gigi Căciuleanu, îl aseamănă pe acesta cu străinii, fiindcă dansatorul și coreograful renumit trăiește, de mulți ani, în diaspora. Acesta este motivul pentru care Cristian China Birta folosește strategii ale politeții pozitive dictate de „inegalitatea de putere” determinată de „statutul in-group/out-group”, manifestată prin „învestirea străinului cu putere și adoptarea unor strategii ale politeții pozitive: a fi interesat de satisfacerea nevoilor sale, a-l face să se simtă bine” (Vasilescu 2007: 149), în cadrul prezentării invitatului de la începutul dezbaterii culturale.

4.2. Între strategiile **politeții negative** identificate, în corpusul lucrării, și analizate, amintim:

4.2.a) *strategia adresării deferente* (vezi exemplele (16), (17) și (18)): am identificat, în cadrul discursului televizual analizat, utilizarea pronumelui personal de politețe de persoana a treia *Domniile Lor* și folosirea pronumelor personale de politețe de persoana a treia *dumneaei* și de persoana a doua *dumneavoastră*, dar și *utilizarea formei de persoana a doua plural a verbului* (vezi exemplele (19) și (20)). În cadrul emisiunilor televizate care alcătuiesc corpusul studiului de față, am identificat utilizarea de către moderatorii emisiunilor luate în discuție a formei de *persoana a doua plural a verbului*, cu scopul *evidențierii distanței sociale* între participanții la întâlnirea socială în cauză și al *menajării feței sociale* a invitatului, Gigi Căciuleanu.

Din perspectiva **strategiilor politeții negative** utilizate în talk-show/dezbaterea culturală, și, în special, a **strategiei adresării deferente** („adresarea deferentă”, manifestată prin „cele mai vizibile intruziuni ale factorilor sociali în structura limbajului” (t.n) (Brown, Levinson 1978,1987: 178-179)), observăm că numai Cătălin Ștefănescu i se adresează lui Gigi Căciuleanu utilizând numele mic al acestuia, indicând, posibil, prietenia cu acesta sau influența modei actuale „a egalitarismului, care imită cultura americană” (Vasilescu 2007: 155), folosind, totodată, pronumele personal de persoana a II-a singular în adresare. Ceilalți trei moderatori, Marina Constantinescu, Cristian China Birta și Andreea Știliuc, se adresează invitatului dezbaterii culturale folosind forme ale pronumelor de politețe și forma de persoana a doua plural a verbelor, actualizări ale menajării feței sociale a invitatului, Gigi Căciuleanu.

Surse

Hoarță Cărăușu, Luminița (coordonator), 2013, *Corpus de limbă română vorbită actuală nedialectală*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, p. 239-244; 244-251 [= CLRVAN 2013].

Bibliografie

- Brown, Penelope, Levinson, St. C., 1978,1987, *Politeness. Some universals in language usage*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Charaudeau, Patrick, Ghiglione, Rodolphe, 1997, *La parole confisquée. Un genre télévisuel: le talk-show*. Paris: Dunod.
- Ciubotaru, Corina, 2012, *Discursul feminin și cel masculin ilustrat în analiza dialogului dintre Eugenia Vodă și Gabriel Liiceanu*, în Luminița Hoarță Cărăușu (coordonator),

- Limba română vorbită actuală. Studiu lingvistic aplicat*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași.
- Eelen, Gino, 2014, *A critique of Politeness Theory*, vol.1. New York: Routledge. (<https://ereader.perlego.com/1/book/1558910/4> [08.02.2023]).
- GALR I, 2005, *Gramatica limbii române*, coordonator Valeria Guțu Romalo, Editura Academiei Române, București.
- GBLR 2010, *Gramatica de bază a limbii române*, coordonator Gabriela Pană Dindelegan, Editura Univers Enciclopedic Gold, București.
- Goody, E. N., 1998, *Questions and Politeness*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Hoară Cărașu, Luminița, 2011a, *Interacțiunea mediată controlată. Comportamentul comunicativ al interlocutorilor în talk-show-ul românesc actual (invitați – români din diasporă)*. În: *Limbaj și context*, „Revistă de lingvistică, semiotică și știință literară”, Universitatea de stat „Alec Russo”, Bălți, Republica Moldova, Anul III, nr. 2, p. 65-88.
- Hoară Cărașu, Luminița, 2011b, *Un tip de interacțiune mediată controlată. Dezbateră televizată românească actuală*. În: *Limbaj și context*, „Revistă de lingvistică, semiotică și știință literară”, Universitatea de stat „Alec Russo”, Bălți, Republica Moldova, Anul III, nr. 1, p. 56-63.
- Hoară Cărașu, Luminița, 2017, *Particularități pragmatice ale dezbaterii televizate Cap de afiș, moderator și realizator Andreea Știliuc, invitat Gigi Căciuleanu*, în Revista Studii și cercetări științifice. Seria Filologie, Revistă a Facultății de Litere, Universitatea „Vasile Alecsandri” din Bacău, Plurilingvism și interculturalitate, Nr. 38/2017, Editura „Alma Mater”, Bacău, p. 69-81.
- Hoară Cărașu, Luminița, 2020, *Discursul televizual românesc actual. Particularități pragmatice. Emisiunea Brandu’ lu’ Chinezu, moderator Cristian China Birta, invitat Gigi Căciuleanu*, în volumul Felicia Dumas, Simina Mastacan (coordonatoare), *Magistrul din viața noastră. Maria Carпов*, Editura Junimea, Iași, p. 192-207.
- Hoară Cărașu, Luminița, 2022, *Mărci pragmatice de contact în discursul televizual românesc actual*, în *Meridian critic*, Număr special (vol. 38), p. 149-180.
- Ionescu Ruxăndoiu, Liliana, 1999, *Conversația. Structuri și strategii*, Editura All Educational, București.
- Ionescu Ruxăndoiu, Liliana, 2003, *Limbaj și comunicare. Elemente de pragmatică lingvistică*, Editura All Educational, București.
- Ionescu Ruxăndoiu, Liliana, 2007, *Dezbateră electorală televizată ca formă discursivă*, în *Limba română. Stadiul actual al cercetării*, coordonator Gabriela Pană Dindelegan, Editura Universității București, București, p. 235-240.
- Irimia, D., 1997, *Gramatica limbii române*, Editura Polirom, Iași.
- Kerbrat Orecchioni, Catherine, 1996, *La conversation*. Paris: Seuil.
- Militaru, Marina-Luminița, 2007, *Strategii ale politeții și ale impoliteții în talk-show-ul electoral*, în *Limba română. Stadiul actual al cercetării*, coordonator Gabriela Pană Dindelegan, Editura Universității București, București, p. 407-412.
- Nel, Noël, 1990, *Le débat télévisé*. Paris: Armand Colin.
- Nagy, Rodica, 2015, *Dicționar de analiză a discursului*, Institutul European, Iași.
- Radu, Carmen Ioana, 2010, *Aspecte ale comunicării conflictuale în româna actuală*, Editura Universității din București, București.
- Roventă-Frumușani, Daniela, 2004, *Analiza discursului. Ipoteze și ipostaze*, Editura Tritonic, București.

- Schippel, Larisa, 2009, *Kultureller Wandel als Ansinnen. Die diskursive Verhandlung von Geschichte im Fernsehen*, editori Thede Kahl, Larisa Schippel. Berlin: Frank & Timme.
- Vasilescu, Andra, 2007, *Cum vorbesc românii. Studii de comunicare (inter)culturală*, Editura Universității din București, București.
- Watts, Richard J. (Ed.) et al., 1992, *Politeness in Language: studies in its history, theory and practice*, editori Richard J. Watts, Sachiko Ide, Konrad Ehlich. Berlin New York: Mouton de Gruyter.
- Zafiu, Rodica, 2007, *Evaluarea umorului verbal*, în *Limba română. Stadiul actual al cercetării*, coordonator Gabriela Pană Dindelegan, Editura Universității București, București, p. 497-505.

Anexa 1

Situația de comunicare⁴

Data înregistrării: 2.12.2013

Autorul înregistrării: Luminița Hoarță Cărăușu

Locul înregistrării: postul de televiziune Look TV, dezbaterea televizată *Brandu' lu' Chinezu*

Participanții:

CCB - Cristian China Birta, moderator

GC – Gigi Căciuleanu, dansator și coregraf

Autorul transcrierii: Luminița Hoarță Cărăușu

Durata toală a pasajelor transcrise: 30 de minute

CCB: a dansat pe scenă cu maya plisetskaya ↑ + pina bausch ↑ sau miriam răducanu ↑ + a dansat la teatrul balșoi din moscova ↑ + are propria lui companie de teatru ↑ + dans ↑ + la paris ↑ + și până de curând a condus baletul național din chile. ++ un om care este <ÎN SINE> un spectacol ↑ ++ gigi căciuleanu ↑ ++ o ediție eveniment ↑ ++ <ÎMEDIAT> la brandu' lu' chinezu.

CCB: încep emisiunea pe un ton foarte solemn ↑ ++ dar și foarte bucuros în același timp. ++ pentru că-n seara asta ↑ ++ am un invitat ↑ (face gestul OK) +++ a colaborat cu maya plisetskaya ↑ + a ↑ + cu pina bausch ↑ ++ a fost aplaudat la teatrul balșoi din moscova ↑ ++ frate ↑ ++ teatrul balșoi din moscova ↑ +++ a fost de ↑ + până de curând ↑ ++ directorul companiei naționale de balet din chile ↑ ++ și aș adăuga ↑ ++ cu de la mine putere ↑ + bineînțeles ↑ ++ pe lista de realizări ↑ ++ că nu știu de ce a acceptat să vină în emisiunea noastră ↑ ++ domnu' gigi căciuleanu ↑ + mulțumesc <ÎN TARE> mult ↑ ++ pântru prezența-n emisiune ↑ +++ sunt foarte onorat să vă cunosc ↑ +++ mai ales că ↑ ++ dar și în același timp intimidat ↑ ++ pentru că v-am văzut făcând repetiții. și ↑ ++ sunteți acel profesor ↑

GC: sunt [rău.

CCB: extrem] de simpatic dar foarte rău ↑ + da?.

⁴ Am preluat convențiile de transcriere din Hoarță Cărăușu CLRVAN 2013: 11.

- GC: da. da. +++ vă mulțumesc pentru gest. (face și el gestul OK, făcut, anterior, de către moderator) +++
- CCB: a fost foarte ↑ +++ l-am făcut bine sau trebuia ↑ ++
- GC: nu. +++ a fost foarte bine făcut ↑ +++ puteați să-l țineți puțin mai lung ↑ ++ ca <Î SĂ-L VADĂ> toată lumea. (râde) +++
- CCB: pentru că emisiunea se numește brandu' lu' chinezu ↑ ++ î ↑ ++ brandu' dumneavoastră ↑ + are particula <Î GIGI>. +++ sună destul de ciudat ↑ + totuși. + adică ↑ + vorbim de <Î DITAI> monstru' ↑ + în zona de ↑ + premiu ↑ ++ da ↑ ++ în artă ↑ +++ și vă numiți gigi. explicați [de unde ↑ +
- GC: asta] spunea și bunica ↑ + nu putea să-l sufere. ++ ce nume-i ăsta ↑ + gigi. ++ ea voia să mă cheme iura. ++ frumos. ++ iura ↑ ++ ă ↑ +++ gheorghe ↑ + în fond ↑ ++ da. ++ și mama a zis nu. ++ nu pe rusește. ++ orice ↑ + numai pe românește. ++ și-am rămas gigi.
- GC: bunica-mi spunea goga. ++ ceea ce nu-i mai frumos ↑ ++ tot atât de micuț e ↑ ++ deci ↑ +++ problema este că după aia vine și căciuleanu. + care-i foarte lung ↑ +++ care ↑ + cu care-și fracturează limba ↑ ++ toată lumea ↑ ++ francezii mai ales ↑ + care nu reușesc să-l spună ca lumea. ++ da. + și-atunci îmi spun gigi. + ce face gigi? ++ dans? + nu. ++ face du jiji. ++ așa-i spun ei. + deci mie-mi convine treaba asta pentru că-i scurt ↑ + e ca dalida ↑ ++ cine știe cum o chema pe dalida? ++ naiba știe. ++ da' era dalida. +++ și-atunci am rămas așa ↑ + a devenit dintr-un mușunachi a devenit un fel de ↑ ++ î ↑ ++ două silabe ↑ + chinezești. + gi și gi. +++ și ↑ ++ alea merg pe-nțeleșul oricui ↑ + și îmi convin pentru că-i scurt când mă cheamă cineva ↑ ++ și nu pot să sufăr când mi se spune maestre ↑ ++ spuneți-mi gigi ↑ + că-i mai scurt.
- CCB: pot să vă spun maestre gigi? ++ (râde)
- GC: nu. nu. (râde). +++ gigi maestre. da. + așa.
- CCB: ați avut așa ↑ +++ cel mai tare când vi s-a stălcit numele ↑ ++ cam ce națiune face treaba asta?
- GC: cred că francezii totuși ↑ + pentru că au probleme cu cele două ↑ ++ ă ↑ ++ vocale ↑ + e ↑ + a ↑ ++ când văd ălea două li se pare că ceva parcă pe englezește ar fi ↑ +++ ă ↑ ++ și ↑ + ă ↑ ++ cele patru silabe cu una în plus. ++ că ↑ + ciu ↑ + le ↑ + a ↑ + nu. cum depășește a ↑ + <Î PATRA> silabă ↑ ++ li se oprește un pic mecanismu' și ↑ ++ da' nu-mi pasă. + am avut o ↑ ++ foarte frumoasă ↑ + experiență cu numele ↑ ++ la ↑ ++ în Franța ↑ + tocmai la ↑ + în brețania ↑ + care e franța și e ↑ +++ mi-a mers bine acolo tocmai pentru că mă cheamă căciuleanu. + tocmai.
- CCB: dumneavoastră ați călătorit prin toată lumea asta. ++ în ↑ ++
- GC: nu prin toată.
- CCB: î ↑ ++ prin aproape toată lumea asta. ++ ă ↑ ++ lăsați-mă ↑ + nu mă faceți mai ↑ ++ adică pă lângă cât am călătorit eu ↑ + dumneavoastră sunteți un ↑ ++ ca valiza aia pe care se pun etichete. + recent ați fost ↑ ++ să nu pronunț greșit ↑ + în Mășcăuți? ++ republica moldova ↑ +
- GC: da.da.da. + da.
- CCB: loc de unde vă trageți.
- GC: basarabia. + hai să spunem lucrurilor cum sunt. ++ de unde mă <Î TRAG> fără să știu foarte bine. pentru că eu m-am născut ↑ + m ↑ ++ la București ↑ + și mă consider bucureștean și ↑ +++ îmi place asfaltu' ↑ și îmi place ↑ + ă ↑ + îmi <Î

- PLACE> toată ↑ +++ porcăria unui oraș mare ca parisul ↑ + ca bucureștiul ↑ +++ da' <Î DEODAT>-am descoperit o altă lume. + acum am fost la Mășcăuți acolo ↑ + pe ↑ +++ pă o altă lume. ++ nu numai în alt timp ↑ ++ ă ↑ + în același timp ↑ + ă ↑ ++ se deschide-așa un fel de vale.
- CCB: apropo ↑ ++ vorbind de lumea satului ↑ + o lume a satului mai <Î MODERNĂ> ↑
- GC: cu internet ↑ + cu ↑ + ăla nu-i sat ↑ + ăla-i un capăt de lume ↑ +++ e tărâmul celălalt. + am fost pe lume ailaltă.
- CCB: vreau neapărat ↑ + că tot suntem la capitolul ăsta ↑ + lumea satului ↑ ++ cum vreți să-i spuneți ↑ + ă ↑ ++ să vă-ntreb ce părere-aveți despre ↑ +++folclor. + despre muzica ↑ ++ folclorică. + știți de ce? + pentru că există două dimensiuni. + unii o preamăresc ↑ + istorie ↑ + tradiție ↑ + și ceilalți care zic ↑ + asta-i o porcărie ↑ +++ ceva de mijloc aș vrea ↑ + să am muniție când mai vorbesc cu alții.
- GC: eu în copilărie am trăit cu televizorul care dădea tot felul de muzici populare. + și nu puteam să le sufăr. ++ ca să vă spun drept. + <Î ÎNSĂ> ↑ +++ tot așa prin adolescență ↑ am avut norocul să fac unul din nocturnele cu miriam răducanu a fost ↑ +++ al șaselea cred nocturn a fost bazat pe teme folclorice. + a vrut doamna papa ↑ + miriam ↑ +++ și-am zis <Î AOLEU> folclor ↑ + cum o să fie? ++ și-am avut noroc. am tot felul de noroace de genu' ăsta ↑ ++ îl cunoșteam foarte bine pe directorul institutului de folclor. + mihai pop. + care m-a invitat aici pe la hovary ↑ + și m-am dus în beci acolo ↑ + și-am descoperit niște momente extraordinare. + niște ↑ + ă ↑ + cum nu ↑ ++ nu era deloc folcloru' ăla care ↑ +++ m ↑ +++ m ↑ +++ preamărea colectivizarea și naiba știe ce ↑ ++ era un folclor de-o profunzime ↑ + și mi-am dat seama după aia călătorind în lume ↑ + mi-am spus că undeva prin sudul acelei <Î ENORM> de lungi republici de chile ↑ + care e ↑ + la <Î CAPĂTU'> pământului ↑ + un fel de mășcăuți al lumii ↑ + ă ↑ ++ ă ↑ ++
- CCB: (râde)
- GC: se aud sonorități ↑ ++ pe care le-aud ↑ + buciumu' ăla. + există. + pe anzii ăia de șase mii de metri ↑ ++ au ↑ + au făcut un spectacol cu niște buciume <Î EXACT> parcă erau luate de la noi.

Anexa 2

Situația de comunicare⁵

Data înregistrării: 11.05.2015

Autorul înregistrării: Luminița Hoarță Cărăușu

Locul înregistrării: postul de televiziune TVR3 Iași, dezbateră televizată *Cap de afiș*

Participanții:

AȘ - Andreea Știliuc, moderator și realizator

GC – Gigi Căciuleanu, coregraf

Autorul transcrierii: Luminița Hoarță Cărăușu

Durata totală a înregistrării: 51 de minute și 46 de secunde

Durata toală a pasajelor transcrise: 15 minute și 41 de secunde

AȘ: domnule gigi căciuleanu ↑ + + am avut șansa ↑ ca în ultimele săptămâni ↑ + să văd cum se construiește ↑ + spectacolul imagine all the people ↑ + + și simt că aici în ↑ + + sala mare a teatrului vasile alecsandri din iași ↑ + <Î PARCĂ> fiecare atom ↑ + + a ↑ + respiră emoția dumneavoastră ↑ + energia dumneavoastră ↑ + forța dumneavoastră ↑ dar și vulnerabilitatea dumneavoastră.

GC: și trăsneala.

AȘ: (râde).

GC: da. + + un artist care nu-i trăsnet nu e artist. + cred eu. sîntem cu toții loviți de fulger ↑ și duși cu pluta. + + + dacă ↓ + vrem să ↑ + realizăm ceva ↑ + trebuie să ne cultivăm ambele. + și forța și vulnerabilitatea ↑ + + + și nebunia ↑ + și calculul până la urmă. adică strategia ei. + + orice spectacol ↑ + + are-n spate-o strategie ↓ + da ↑ + + + în primul o nebunie. + + adică iese dintr-un fel de nebunie. [xxx] suntem în această sală ↑ + și vreau să vă spun că mă leagă ↑ + două amintiri din copilărie. + adică două amoruri din copilărie ↑ + de această ↑ + + + de acest teatru ↑ + + prima era natalia vronski ↑ + care fusese primă balerină la iași ↑ +

AȘ: verișoara dumneavoastră ↑ +

GC: vara mea ↑ + + + care ↑ + era pentru mine și-un model ↑ + + ea terminase școala în momentul în care eu intram la școala de coregrafie ↑ + + și pentru mine era așa ↑ + era ↑ + + natașa era ↑ + sumumul a ceea ce se poate realiza în dans. + + și al doilea era miluță gheorghiu. + + + o să râdeți + + + pentru că ↑ + mic fiind ↑ + îmi plăcea la nebunie ↑ + + + știam toate piesele pe de rost ↑ + + în teatrul meu de păpuși reluasem ↑ + + momente cu miluță gheorghiu ↑ + deci pe undeva ↑ + teatrul acesta este foarte familiar ↑ + este al meu.

AȘ: și cât ați stat aici la iași ↑ + + a ↑ + am văzut că ↑ + ați tras cu ochiul la multe spectacole ↑ + ne-am întâlnit chiar într-o lojă ↑ +

GC: da. da. da ↑ + + eu ador teatrul și ador opera ↑ + bineînțeles. + + pentru că ↑ + + + a ↑ + + omul nu poate trăi numai cu ce face el. + + și am văzut spectacole foarte frumoase ↑ + + într-adevăr ↑ + + + a ↑ + + + opera din iași ↑ + ce ↑ + cele două spectacole pe care le-am văzut ↑ + traviata și lucia ↑ + + di lammermoor ↑ + + a ↑ + + + superb. + + de nivel mondial. + + de nivel ↑ + + a ↑ + + + chiar internațional ↑ + + + nu numai clădirea ↑ + vreau să spun spectacolele ↑ + + a ↑ + cântăreții ↑ +

⁵ Am preluat convențiile de transcriere din Hoarță Cărăușu CLRVAN 2013: 11.

artiștii ↑ + am admirat baletul în lucia di lammermoor ↑ + + unde făceau ↑ + s-au integrat atât de bine acțiunii ↑ + atât de frumos i-a dirijat andrei șerman și i-a ↑ + i-a ↑ + + pus în acțiune ↑ + c-aproape m-așteptam să cânte. + + să-nceapă să cânte. am fost și la spectacole de teatru ↑ + + + + admir foarte mult actorii ↑ + + îi admir pe cei cu care lucrez ↑ + cu toate că-i înjur și-i bat de dimineață până seara ↑ + +

AȘ: (râde).

GC: ă ↑ + + dar îi admir. + + în primul rând ↑ + îi admir foarte tare în primul rând pentru că mă suportă. + + + în al doilea rând pentru că încearcă ↑ + așa cum pot ei să-și ↑ + dea la o parte nebunia personală ↑ + și să intre într-a mea. + + v-am spus de vreo câteva ori azi ↑ + + cuvântul nebunie ↑ + + pentru că acesta mă bântuie. + + + mă bântuie nu în sensul nebuniei patologice a bolii ↑ + + + dar în sensul ieșirii din comun. + + + ieșitului din comun. + + ↑ + care se și cultivă. + + + această idee de singularitate ↑ + + se cultivă nu numai la creatorul spectacolului ci și la oricare și fiecare dintre interpreți. + + + e <Î FOARTE> important ca oamenii să fie nu numai disciplinați ↑ + să fie și trăsnîți. + + + dar numai trăsnîți nu merge. + + trebuie o autodisciplină foarte mare la care particip și eu. + + + ă ↑ + + dând cu toporul și cu securea ↑ + ă ↑ + cât pot ↑ + + dar după-aceia încerc să stropesc și cu puțină aghiazmă peste spectacol ↑ + pentru ca să-l luăm ↑ + + îmi place mie expresia asta ↑ + să putem în timpul momentului adevărului ↑ + + să-l putem lua pe dumnezeu de-un picior.

AȘ: cine v-a atins pentru prima dată ↑ + pe aripile acestei frumoase nebunii? miriam răducanu?

GC: cine mi-a cultivat această nebunie ↑ + și m-a <Î ÎNȚELES> ↑ + + ă ↑ + + + așa cum nimeni nu m-a înțeles niciodată a fost miriam răducanu ↑ + + și-uite chiar acum avem un proiect în acest moment ↑ + la tvr ↑ + + o să dezvălui. + la tvr la ↑ + + + bucurești ↑ + am un proiect cu dumneai ↑ + + + de fapt <Î DUMNEAEI> are un proiect cu mine ↑ + + + în care m-a disecat ↑ + perfect. + + a vrut să folosească și unele din textele mele dar și ↑ + + + m-a nteles cum alerg din valiză-n valiză ↑ + + cu bucățile de hârtie scoase din buzunar ↑ + scoase din sertare ↑ + + cu desenele pe care le-arunc pe hârtie ↑ + și pe care după-aceia le-arunc ↑ + pe unde pot ↑ + adică chiar le-arunc și la gunoi câteodată. + + + ă ↑ + imaginea mea ↑ + ↑ + + sau relația mea ↑ + sau ↑ + + mai bine zis lupta mea cu oglinda. + + + eu nu mă pot suferi. + + nu suport oglinda. + + dar oglindă există mereu. + + + nu vorbesc de oglinda materială. + vorbesc de oglinda ↑ + + care ne-nconjoară. + + + eu ↑ + + am impresia că sînt într-o cușcă ↑ + plină cu oglinzi ↑ + + + și acele oglinzi mă mă mărîie ↑ + + mă mă ceartă ↑ + mă ↑ + + + mă ↑ + + + asfixiază cu niște lumini ↑ + + + ea a simțit foarte bine acest lucru și ↑ + + + scenariul îi aparține ↑ + + + și ↑ + + + joacă un rol principal. + + + așa cum și ↑ + + + păpușa. + + + păpușa. + prima păpușă ↑ + + dumneai m-a cunoscut cu păpușa-n mână ↑ + + + manipulând ă ↑ + + + acea marionetă ↑ + + și ↑ + + probabil că-și dădea seama mult mai bine decât mine ce mi se-ntâmpla atunci. + + + când ă ↑ + + coregraful din mine intra ↑ + în ↑ + carnea de cârpă a păpușii ↑ + + și în care ↑ + nebunia creatorului se exprima cu ă ↑ + + + finalmente cu o bucățică neînsuflăită de materie.

AS: ați mai retrăit vreodată ↑ + + apropo de păpușă ↓ + + bucuria pe care o aveți la sfârșitul anilor 60 la teatrul țândărică ↑ + + la nocturnele celebre ↑ + + alături de miriam răducanu ↑ ați mai retrăit acea [bucurie?

GC: nu] la fel.

AS: nu la fel.

GC: nu la fel. + + + sînt bucurii dife ↑ diferite. + + și la anumite etape ↑ + bucuriile nu se repetă ↑ + + + dar acea bucurie mă bântuie până astăzi. + + adică ↑ + acea bucurie nu numai c-am avut-o atunci. + + + dar ↑ + am avut-o și ↑ + + + ieri. + o s-o am și mâine. + + + ă ↑ + + + hai să spun că acea bucurie mă face să și trăiesc.

AS: sîntem aici la iași ↑ + + nu departe de chișinău ↑ + + + nu departe de mășcăuți ↑ + + nu? + + + ă ↑ + + + locul de unde se trage bunicul dumneavoastră ↑ + + + bunica fiind o rusoaică din sankt petersburg din câte știu.

GC: bunica s-a născut la sankt petersburg ↑ + + l-a cunoscut pe bunicul ↑ + + la varșovia ↑ + pentru că ↑ + + + ă ↑ + + + armatele țarului erau mereu peste tot atunci. + + adică erau ↑ + și în basarabia și în polonia ↑ + și s-au cunoscut acolo. + + și ↑ + + bunicul care era român ↑ adică era basarabean ↑ + era moldovean. + + + a luat-o pe bunica ↑ + a furat-o ↑ +

AS: (râde).

GC: așa cum a furat zeus pe europa. + + + și-a adus-o la el în sat. + + + la mășcăuți. + + + și ↑ + + acolo s-au instalat după ce s-a terminat ă ↑ + + + a fost demobilizat bunicul ↑ + + ă ↑ + + + bunica s-a instalat acolo și ↑ + foarte tare i-a plăcut. + + + ea era ↑ + + pe vremea ↑ + războiului ↑ + + fusese voluntară ca ↑ + + + soră de caritate. + + + mai știa câte ceva din medicină ↑ + dar atunci nu existau medici în sat. + + + ea îi ↑ + + + îi ↑ + + + îngrijea pe țărani. + + + aceea doamnă ↑ + + care era de viță nobilă ↑ + + făcuse pensionatul în elveția ↑ + + + vorbea opt limbi ↑ + + cânta la nu știu câte instrumente ↑ + + + ei bine ↑ + se ducea în sat și îi îngrijea pe ↑ + + + cred că locuitorii o iubeau foarte tare ↑ + și pe ea și pe bunicu' ↑ + dar pe ea mai mult. + + + ea se considera de două ori româncă. + + + prima oară pentru c-a fost ↑ + + s-a căsătorit în moldova ↑ + în basarabia ↑ + și-n al doilea rând pentru că ↑ + + după ce-a fugit din basarabia ↑ + + chiar fugit. + + ei au fugit cu ultimul tren. + + + ă ↑ + + + bunica luând cu ea numai biblia și cactusul ↑

AS: (râs amar).

GC: și-au plecat ↑ ă ↑ + + + au venit la bucurești ↑ + și-mi spunea întotdeauna cu mândrie ↑ + și c-o bucurie ↑ + + spunea ↑ + eu sunt româncă de două ori. + + + foarte frumos pentru cineva care vorbea numai moldovenește ↑ + + + eu ↑ + mic fiind ↑ + credeam că dânsa vorbește românește cu accent rusesc. ↑ + + dar ea vorbește cum se vorbea acolo ↑ + + așa vorbea. + + + și bunica ne citea tot felul de povești din biblie ↑ + + + din ↑ + + științifico-fantastice ↑ + + îi plăceau acele lucruri deci ↑ + + + pe undeva ↑ + + pe noi copiii ne-a ↑ + + ne-a ↑ + + + ne-a fost un fel de televizor ↑ + + + nu exista televizor pe vremea aia. + + + deci seara ↑ + + + dumneai ne citea ↑ + + și ne citea și ne vorbea [xxx] ne povestea istorii. ↑ + + era aproape ↑ + + nu știu cum să spun. + + + erau aproape ca niște istorii de aventuri. + + + [da.

AS: în] ce limbă ați visat mai întâi? + + în română sau în rusă?

GC: o să râdeți. + + + mama mi-a spus că ↑ + în momentul în care dorm și vorbesc în vis ↑ + + + vorbesc o limbă necunoscută. + + + nu știu în ce limbă visez. + + cred

că nu se visează într-o limbă. +++ frânturi +++ nu știu ce-nseamnă. ++ vis ++ visele +++ ați ++ m-ați întrebat ceva foarte important pentru mine. Ț +++ eu trăiesc în vis foarte puternic ++ nu știu când e realitatea și când îi visul. +++ am vrea cinci șase vise pe +++ sau visuri pe +++ ă +++ noapte +++ care seamănă cu aventurile lui james bond +++ cu +++ cu +++ foarte tumultoase +++ foarte colorate ++ se spune că-i semn de schizofrenie asta ++ sau de nebunie +++ + revin la nebunie +++ + adică mă trezesc ă +++ + parcă atunci încep să visez ++ + parc-atunci parcă ++ realitatea este un vis mai calm decât visele de noapte. +++ ă +++ + iar limba-n care visez +++ + în care mă trezesc +++ + e foarte des limba țării în care mă aflu. +++ + dacă mă aflu în românia e pe românește +++ + dacă mă aflu într-o țară de limbă spaniolă +++ + nu știu de ce. +++ + cu toate că n-ar fi trebuit dar îmi revin în spaniolă ++ poate că efortul pe care-l fac să vorbesc în ++ + limba respectivă +++ + mă face să ++ mă trezesc cu acea limbă. +++ + asta nu-nseamnă că și visez în acea limbă. ++ visez în limba mișcării și a imaginilor.